

## บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาพฤติกรรมสุขภาพของประชาชนในชนบทในภาวะปกติและภาวะที่เจ็บป่วย และความต้องการของประชาชนต่อบริการสาธารณสุขของรัฐ กลุ่มประชากรตัวอย่างที่ทำการศึกษาคือประชาชนที่อาศัยอยู่ใน 6 หมู่บ้านของ 3 ตำบล นอกเขตเทศบาล ของอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ในการสุ่มตัวอย่างประชากรใช้วิธีที่ตั้งของตำบลเป็นเกณฑ์ วิธีการวิจัยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์หัวหน้าครอบครัวหรือภรรยา จำนวน 359 หลังคาเรือน และทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้นำชุมชน ตลอดจนผู้รู้ ผลการวิจัย พบว่า

### 1. พฤติกรรมสุขภาพของประชาชนในภาวะปกติ

พฤติกรรมด้านบริโภคอาหารเพื่อบำรุงสุขภาพของมารดาที่มีบุตรอายุระหว่างแรกเกิด - 5 ปี ในระยะตั้งครรภ์ ระยะอยู่ไฟ และระยะให้นมบุตรหรือระยะหลังคลอด มารดาส่วนใหญ่ไม่รับประทานอาหารเพื่อบำรุงสุขภาพยังคงรับประทานอาหารเช่นเดียวกับในภาวะสุขภาพปกติ และงดอาหารแสลงร่วมด้วย ส่วนการได้รับอาหารเสริมของเด็กอายุแรกเกิด-5 ปี นั้น เด็กได้รับอาหารประเภทข้าวและกล้วยเร็วเกินไป การให้อาหารประเภทปรตีนจากเนื้อสัตว์ เช่น ปลา ตลอดจนผักและผลไม้ช้า ด้านภาวะโภชนาการของเด็กอายุแรกเกิด-5 ปี เมื่อเทียบน้ำหนักและส่วนสูงของร่างกายเด็กตามอายุเป็นเดือนพบว่า มีเด็กซึ่งมีภาวะโภชนาการผิดปกติ ร้อยละ 35.12 และ 20.00 ตามลำดับ และพบว่ามีเด็กที่มีภาวะโภชนาการผิดปกติ ขาดสารอาหารระดับ 1 ประมาณร้อยละ 95 และ 92 ตามลำดับ

พฤติกรรมการบริโภคอาหารที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคพยาธิ ประชาชนส่วนใหญ่มีบริโภคนิสัยที่ชอบบริโภคอาหารดิบหรือสุก ๆ ดิบ ๆ โดยไม่ได้คำนึงถึงคุณค่าทางโภชนาการ การดูแลตนเองเมื่อยังไม่เจ็บป่วยของสตรีเกี่ยวกับการตรวจสุขภาพประจำปี ได้แก่ การตรวจหาพยาธิเรื้อรังปากมดลูกระยะแรก และการตรวจมะเร็งเต้านมด้วยตนเอง

พบว่า สตรีส่วนใหญ่ไม่ตรวจหามะเร็งปากมดลูกระยะแรก และมะเร็งเต้านมด้วยตนเอง เพราะคิดว่าตนเองสบายดี เนื่องจากไม่มีอาการผิดปกติ และไม่ทราบว่าต้องตรวจ

ความรู้เกี่ยวกับการรักษา Gebärdarmkrebs ยานิวซีวัน และยาชุด พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เคยรักษา Gebärdarmkrebs มากที่สุด แต่มีความรู้เกี่ยวกับอันตรายและผลข้างเคียงของยาชนิดต่าง ๆ น้อยมาก

การเข้าร่วมเป็นสมาชิกโครงการสุขภาพพบว่า มีประมาณหนึ่งเป็นสมาชิกของโครงการบัตรสุขภาพ การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพและแหล่งข้อมูลข่าวสารพบว่า ส่วนใหญ่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารโดยรับฟังจากหอกระจายข่าวของหมู่บ้าน

## 2. พฤติกรรมสุขภาพของประชาชนในภาวะที่เจ็บป่วย

การดูแลสุขภาพตนเองของสมาชิกในครอบครัวเมื่อเจ็บป่วย ได้แก่ ใช้ ไข้หวัด ไอ ท้องเดิน ท้องผูก รับประทานอาหาร ปวดศีรษะ ปวดฟัน ปวดกล้ามเนื้อ ปวดข้อ นอนไม่หลับ และแผลเปื่อยพุพอง พบว่า เมื่อมีอาการเจ็บป่วยจะมีการดูแลตนเองเบื้องต้นก่อน ได้แก่ การนอนพัก การงดอาหารบางชนิด การเช็ดตัวลดไข้ เป็นต้น บางรายมีการปรึกษาหารือด้วย ยาที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นยาที่ซื้อรักษาตามอาการ แหล่งที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับยาที่ใช้นั้นบ่อยคือ โฆษณาทางโทรทัศน์ วิหุ เพื่อนบ้าน และเจ้าของร้าน

การไปใช้บริการสาธารณสุขในระยะ 1 ปี ส่วนใหญ่ไปใช้บริการที่สถานอนามัย ถ้ารักษาแล้วไม่หาย จะไปรับการรักษาต่อที่โรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น ด้านความพึงพอใจต่อบริการของสถานอนามัย พบว่า พึงพอใจเพราะสะดวกรวดเร็ว ส่วนโรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น โรงพยาบาลศรีนครินทร์ โรงพยาบาลจิตเวช ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 6 และสถานบริการสาธารณสุขของเอกชน พบว่า พึงพอใจ เพราะรักษาได้ผล

## 3. ความต้องการของประชาชนต่อบริการสาธารณสุขของรัฐ

พบว่า ส่วนใหญ่ต้องการบริการที่สะดวกรวดเร็ว ต้องการคำแนะนำในการปฏิบัติตัวจากแพทย์และพยาบาล ต้องการบริการรักษาฟรี และต้องการให้บอกชื่อโรคที่กำลังป่วย

## **Abstract**

This survey research aimed at studying health behaviors of rural people in both wellness and illness states and the needs of people for governmental health care services. The research population were drawn from 6 villages of 3 subdistricts outside Khon Kaen municipal area by cluster technique under the criterion of location. Husbands or wives of three hundreds and fifty-nine households located in these 6 villages were interviewed by using questionnaire. Village leaders were formally or informally interviewed. The research findings were as follows :

### **1. Health behaviors of people in wellness state.**

It was found that most mothers with children aged 0-5 year old did not eat more amount of food during the periods of pregnancy, puerperium and lactation, and taboo food was avoided. Most 0-5 year old children were early fed with rice and banana but the feeding of protein, vitamin and mineral food stuff was late. The comparison of weight and height for age of the children showed that 35.12% and 20.00% became malnourished approximately 95.00% and 92.00% of them had first degree malnutrition chronologically.

The data on eating behavior susceptible to parasitic disease disclosed that most people preferred raw food, especially raw meat, regardless of its nutrient.

Most woman with child rearing age did not examine breast cancer by themselves or did not go to the hospital to get pap smear. These women reasoned that they had no abnormal signs and symptoms of cancer and no knowledge of self-examining.

The analysis of the data on the use of antipyretic analgesic and antibiotic medications indicated that most of the people had ever used pain killing pills but had little knowledge of their side effects and precautions. About half of the people were members of health care project. Most of them received health information from mainly village broadcasting.

## 2. Health behaviors of people in illness state.

The data on self care of family members while having fever, cold, cough, diarrhea constipation, peptic ulcer, headache, toothache, myalgia, joint pain, insomnia and cellulitis, revealed that they firstly practiced selfcare by taking a rest, avoiding some taboo foods and giving tepid sponge. Some of them took medications relevant to their illness. Sources of drug information which led them to purchase medicine were advertising on radios, televisions and drugstore owners.

The analysis of data on utilization of health care services disclosed that for the past year, most people with a mild illness went to subdistrict health offices first and then to the hospitals if their illness was not completely cured. Their satisfactions on the subdistrict health service were convenience

and prompt service, while their satisfaction toward hospitals was the effectiveness of treatment.

3. The needs of people for government health care service.

The data on the needs of people for government health care service revealed that most people wanted prompt services, suggestions for self care from physicians and nurses, free of charge services and being informed of the syndrome they were having.